

Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa

Tässä ohjeessa kuvataan, miten uskonnon ja omantunnon vapautta koskevat säännökset Suomen perustuslaissa (731/1999), perusopetuslaissa (628/1998) ja muussa lainsäädännössä tulee ottaa huomioon esiopetuksen katsomuskasvatuksessa ja perusopetuksen katsomusaineiden opetuksessa sekä yhteisiä juhlia ja mahdollisia uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia sekä niille vaihtoehtoista toimintaa järjestettäessä. Ohjeeseen sisältyvät säännösten soveltamista koskevat tulkinnat ja näkemykset perustuvat säännösten valmisteluasiakirjoissa esitettyihin sekä eduskunnan perustuslakivaliokunnan, ylimpien laillisuusvalvojen sekä Opetushallituksen esittämiin kannanottoihin.

Ohjeen tarkoituksena on varmistaa sivistyksellisten ja uskonnon vapautta koskevien perusoikeuksien toteutuminen esi- ja perusopetuksessa, edistää koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kulttuurisen moninaisuuden arvostamista sekä varmistaa, että opetus on oppilaita uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamatonta. Opetuksen järjestäjät vastaavat opetuksen toteuttamisesta sekä yhteisten juhlien ja uskonnollisten tilaisuuksien ja toimitusten ja niille vaihtoehtoisen toiminnan järjestämisestä säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla.

Mitä tässä ohjeessa todetaan esi- ja perusopetuksesta, koskee kaikkea perusopetuslaissa (628/1998) säädettyä opetusta ja toimintaa. Kouluja koskevat kohdat ohjeessa koskevat soveltuvin osin myös muita esiopetuksen järjestämispaikkoja, niiden olosuhteet huomioon ottaen. Ohjeet uskonnollisista tilaisuuksista ja toimituksista koskevat soveltuvin osin myös perusopetuslaissa säädettyä aamu- ja iltapäivätoimintaa.

1. Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus perusopetuksessa

1.1. Oppilaan uskonnon ja elämäkatsomustiedon opiskelun järjestämisen vaihtoehdot

Opetuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään sen uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitetun uskonnollisen yhdyskunnan mukaista uskonnon opetusta, johon oppilaiden enemmistö kuuluu. Tähän opetukseen voivat osallistua huoltajan pyynnöstä myös muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvat tai niihin kuulumattomat oppilaat riippumatta siitä, onko elämäkatsomustiedon tai uskonnon eri oppimäärien opetusta tarjolla. Uskonnollisia yhdyskuntia ovat evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkkokunta sekä Suomessa rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat sekä eräät uskonnolliset yhdistykset, jotka on rinnastettu uskonnollisiin yhdyskuntiin (uskonnollisiin yhdyskuntiin rinnastetuista yhdistyksistä ks. perusopetuslain 13 §:n muuttamisesta annetun lain, 454/2003, siirtymäsäännös ja sivistysvaliokunnan lausunto 14/2002 vp).

Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus jäljempänä kuvatulla tavalla opettaa myös muuta uskontoa tai elämäkatsomustietoa, jos niiden opetukseen osallistuvia oppilaita on yhteensä vähintään kolme opetuksen järjestäjän kouluissa. Käytännössä opetuksen järjestäjän oppilaiden enemmistö kuuluu pääsääntöisesti evankelis-luterilaiseen kirkkoon, jolloin kolmen oppilaan

sääntöä sovelletaan uskonnonopetuksen osalta ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluviin ja elämäkatsomustiedon osalta uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomiin oppilaisiin. Tämän mukaan vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan [Suomen ortodoksinen kirkko, ks. laki ortodoksisesta kirkosta (985/2006)] kuuluvalle oppilaalle, jotka eivät osallistu enemmistön uskonnon opetukseen, järjestetään ortodoksisen uskonnon opetusta, ja kolmelle uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, jotka eivät osallistu enemmistön uskonnon opetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa.

Muuhun uskonnonvapauslaissa tarkoitettuun uskonnolliseen yhdyskuntaan kuin evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluville oppilaille, jotka eivät osallistu enemmistön uskonnon opetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos heidän huoltajansa sitä pyytävät ja mainittu kolmen oppilaan vähimmäismäärä täyttyy. Oppilaiden tulee olla kyseisen uskonnollisen yhdyskunnan jäseniä tai opetettavan uskonnon tulee oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastata hänen uskonnollista katsomustaan (perusopetuslaki 13 § 6 mom.). Koulu voi tarvittaessa pyytää oppilaan huoltajalta luotettavan selvityksen uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä tai oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan vastaavuudesta opetettavan uskonnon kanssa.

Huoltajan pyynnöstä uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalle oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta ja joka ei osallistu oppilaiden enemmistön uskonnon opetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa.

Aikuisten perusopetuksessa opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

Kolmen oppilaan vähimmäismäärä lasketaan ottaen huomioon kaikki saman opetuksen järjestäjän perusopetuksen koulut ja niiden oppilaat. Järjestäjäkohtaista oppilaiden lukumäärää tarkastellaan erikseen suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä opetuksessa. Muiden uskontojen kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon osalta vähimmäisoppilasmäärää laskettaessa ei oteta huomioon niitä oppilaita, joiden huoltajat eivät ole pyytäneet opetuksen järjestämistä. Myöskään niiden oppilaiden määrää, jotka eivät kuulu Suomessa rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan, ei oteta huomioon tarkasteltaessa opetuksen järjestäjän velvoitetta aloittaa uuden uskonnon opetus tai jatkaa jonkin uskonnon opetuksen järjestämistä. Elämäkatsomustiedon opetukseen hakeutuvat, uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvat oppilaat, joille ei järjestetä heidän oman uskontonsa opetusta, lasketaan mukaan elämäkatsomustiedon opetuksen järjestämiseen velvoittavaan vähimmäisoppilasmäärään.

Opiskelun jo aloittaneiden opetus hoidetaan kuitenkin perusopetuksen loppuun saakka, vaikka opetusryhmän koko pienenee alle kolmen. Opetuksen järjestäjä voi muutoinkin harkintansa mukaan järjestää opetusta myös kolmea oppilasta pienemmälle ryhmälle.

Jos oppilas kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, oppilaan huoltaja päättää, mihin uskonnon opetukseen oppilas osallistuu (perusopetuslaki 13 § 4 mom.). Uskonnolliset yhdyskunnat päättävät itse, sallivatko ne jäsenyyden samanaikaisesti myös muussa uskonnollisessa yhdyskunnassa.

Menettelytavoista, joilla huoltajan tulee pyytää uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetuksen järjestämistä, päättää opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että

huoltajilla on tieto siitä, milloin oppilaalla on oikeus elämäkatsomustiedon tai oman uskontokunnan mukaiseen opetukseen. Oppilaiden huoltajille tulee korostaa, että katsomusopetusta koskeissa valinnoissa pyritään samalla tavoin kuin muidenkin opintojen valinnoissa siihen, että ratkaisu on pysyvä. Jos oppilaan uskonnollinen yhdyskunta muuttuu tai oppilas ei enää kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan, oppilaan huoltajalla on kuitenkin oikeus muuttaa valintaa.

Oikeudesta saada uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetusta tulee tehdä hallintolain mukainen hallintopäätös, jos huoltaja tai 15 vuotta täyttänyt oppilas sitä pyytää. Päätökseen voidaan hakea muutosta aluehallintovirastolle tehtävällä oikaisuvaatimuksella [perusopetuslaki 42 § (959/2015)]. Päätökseen tulee liittää oikaisuvaatimusosoitus.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Myöskään oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin.

Jos oppilas ei osallistu enemmistön uskonnon eikä mahdolliseen elämäkatsomustiedon opetukseen ja jos oppilaan omaa uskontoa tai elämäkatsomustietoa ei opeteta opetuksen järjestäjän kouluissa, hänelle järjestetään muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Oppilas voi osallistua koulun järjestämän muun opetuksen tai ohjatun toiminnan sijasta oman uskonnollisen yhdyskuntansa antamaan opetukseen. Tällöin oppilaan saaman kouluopetuksen määrä voi alittaa säädetyn opetuksen kokonaistuntimäärän (Perusopetusasetus 5 §). Huoltajan tulee toimittaa koululle selvitys oppilaan jäsenyydestä asianomaisessa uskonnollisessa yhdyskunnassa ja osallistumisesta koulun ulkopuoliseen opetukseen. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen. Tapauksissa, joissa oppilas ei osallistu koulun uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetukseen, ei edellytetä perusopetuslain 18 §:n mukaista hallintopäätöstä opetuksesta vapauttamisesta.

Muussa kuin enemmistön uskonnon opetuksessa muodostuvien opetusryhmien pienuuden takia opetus voidaan joutua käytännössä järjestämään siten, että samassa opetusryhmässä on eri vuosiluokkien oppilaita ja että opetus annetaan muussa kuin oppilaan omassa koulussa. Opetuksen järjestäjä voi järjestää opetuksen myös yhdessä toisen perusopetuksen järjestäjän kanssa tai hankkia opetuksen toiselta opetuksen järjestäjältä. Opetuksessa voidaan käyttää myös etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta, jossa oppimisympäristön turvallisuudesta ja oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta tulee huolehtia samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 5.4 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus). Opetus tulee suunnitella ja järjestää siten, että oppilaan oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen toteutuu ja opetusjärjestelyt ovat mahdollisimman yhdenvertaisia oppilaiden enemmistön uskonnon opetuksen kanssa. Opetuksen järjestäjä vastaa oppilaan kulkemisesta toiseen kouluun, tarvittaessa järjestämällä kuljetuksen, ja opetuksen järjestäjä on muutoinkin velvollinen huolehtimaan oppilaan turvallisuudesta ja valvonnasta tämän osallistuessa oman uskontonsa opetukseen tai odottaessa opetuksen alkamista.

Eräät koulut ovat järjestäneet eri katsomusaineiden opetusta samassa ryhmässä. Tällaisissa järjestelyissä tulee ottaa huomioon, että eri katsomusaineilla on opetussuunnitelman perusteissa määritellyt omat erilliset tavoitteensa ja oppisisältönsä. Uskonnon eri oppimäärien

ja elämäkatsomustiedon opetussuunnitelmien perusteet ovat erilliset, vaikka niissä esiintyy samoja aiheita. Oppilaalla on oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen oman katsomusaineensa oppimäärän mukaisesti. Säädökset eivät kiellä opettamasta eri oppiaineita tai saman oppiaineen eri oppimääriä samalla oppitunnilla, mutta oppilas ei voi opiskella kuin yhtä katsomusaineen oppimäärää. Opetus tulee antaa opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laaditun opetussuunnitelman mukaan kunkin oppimäärän mukaan opiskelevälle oppilaalle.

Eduskunnan oikeusasiamies on antanut samassa ryhmässä opettamisesta kanteluratkaisun syyskuussa 2017 (EOAK/3469/2016) ja aluehallintovirasto elokuussa 2017 (LSSAVI/4538/06.06.01/2016). Ratkaisujen mukaan opetusryhmien muodostamisessa tulee huolehtia siitä, että kunkin uskonnon oppimäärän ja elämäkatsomustiedon opetuksessa toteutuu perusopetuslain 30 §:n vaatimus opetussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Myös yhdenvertaisuuden periaate ja syrjinnän kieltä ohjaavat ja rajoittavat opetuksen järjestäjän harkintavaltaa opetuksen käytännön järjestelyistä päätettäessä. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan lokakuussa 2020 (5.10.2020 360/2017) antamassa ratkaisussa todettiin, että kaiken katsomusopetuksen järjestäminen yhteisenä opetuksena samassa ryhmässä oli lautakunnan käsittelemässä tapauksessa kiellettyä välillistä syrjintää, koska oikeus oman uskonnon opetukseen ei toteutunut.

Oppilaan oikeuksien ja opetussuunnitelmien toteutumisen varmistamiseksi ratkaisujen sisältämät kannanotot merkitsevät käytännössä sitä, että uskonnon eri oppimäärien ja elämäkatsomustiedon opetus voidaan järjestää samassa opetusryhmässä vain rajatuilta osin, esimerkiksi tiettyjen ihmisoikeuksiin liittyvien sisältöjen osalta. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisun perusteella opettajalla tulee lisäksi olla jäljempänä todettu kelpoisuus antaa opetusta kunkin samassa ryhmässä opetettavan uskonnon oppimäärän ja elämäkatsomustiedon osalta. Kelpoisuusvaatimus koskee siis opetusta yhtä lailla erikseen kuin yhteisesti järjestettynä (ks. EOAK/3469/2016).

1.2. Uskonnon opetuksen luonne ja sisältö sekä opettajalta vaadittava kelpoisuus

Uskonnon opetus ei ole Suomen perustuslain (731/1999) 11 §:ssä tarkoitettua uskonnon harjoittamista.

Uskonnon opetus toteutetaan oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaisesti. Opetushallitus on hyväksynyt uskonnon opetuksen perusteet seuraaviin oppimääriin: evankelisluterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, adventistinen uskonto, bahá'í-uskonto, buddhalainen uskonto, helluntailiikkeen uskonto, Herran kansa ry:n uskonto, islam, juutalainen uskonto, katolinen uskonto, Krishna-uskonto, Kristiyhteisön uskonto, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon uskonto ja vapaakirkollinen uskonto. Tarvittaessa Opetushallitus laatii opetussuunnitelman perusteet myös muun uskonnon oppimäärän opetusta varten.

Uskonnon opetus järjestetään perusopetuksen valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden ja niiden määräämällä tavalla laadittujen paikallisten opetussuunnitelmien mukaisesti. Uskonnon opetuksen perusteet on uudistettu osana 1.8.2016 voimaan tullutta opetussuunnitelmauudistusta (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Tällöin

voimaan tulleet uskonnon opetuksen perusteet ovat korvanneet aiemmat perusteet kaikkien uskonnon oppimäärien osalta koskien seuraavia, kaikille uskonnon oppimäärille yhteisiä, perusteiden osia: oppiaineen tehtävä, opetuksen tavoitteet, tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaukseen, eriyttämiseen, tukeen ja arviointiin liittyvät osat, sisältäen päättöarvioinnin kriteerit. Uskonnon eri oppimäärien kuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä kunkin oppimäärän luonteen mukaisesti.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 annettiin tarkennetut oppimääräkuvaukset viiteen uskonnon oppimäärään, jotka ovat evankelisluterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, katolinen uskonto, islam ja juutalainen uskonto. Lisäksi Opetushallitus on antanut vuonna 2020 tarkennetut oppimääräkuvaukset seuraaviin oppimääriin: adventistinen uskonto, bahá'í-uskonto, buddhalainen uskonto, helluntailiikkeen uskonto ja Krishna-uskonto. Niissä uskonnon oppimäärissä, joihin ei ole annettu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 pohjalta laadittuja tarkennettuja oppimääräkuvauksia noudatetaan tähän määräykseen sisältyvien perusteiden mukaisia, kaikkia uskonnon oppimääriä koskevia määräyksiä. Oppimääräkohtaisten tarkennusten osalta noudatetaan edelleen soveltuvin osin aiemmin laadittuja paikallisia opetussuunnitelmia. Tämä koskee seuraavia uskonnon oppimääriä: Herran kansa ry:n uskonto, Kristiyhteisön uskonto, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon uskonto ja vapaakirkollinen uskonto.

Uskonnon opetukseen sisältyy olennaisena osana kunkin oppimäärän mukaisen uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten tuntemus. Uskontoon perehtymiseen kuuluu myös tutustuminen uskonnonharjoittamisen muotoihin ja tapoihin. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnön (10/2002 vp) mukaisesti tutustuminen rukouksiin, virsiin ja uskonnollisiin toimituksiin on osa uskonnon opetusta. Esimerkiksi opetukseen liittyvä opintokäynti, jossa tutustutaan kirkkoon, moskeijaan tai vastaavaan uskonnolliseen rakennukseen tai seurataan uskonnollista toimitusta siihen osallistumatta, ei ole uskonnollinen tilaisuus vaan osa opetusta. Kaiken opetuksen ja muun toiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua ja opetussuunnitelman mukaista. Uskonnollisia tiloja voidaan käyttää oppimisympäristöinä myös muussa yhteydessä kuin osana katsomusopetusta, esimerkiksi kulttuuriperinnön, taiteen, arkkitehtuurin ja historian näkökulmista.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opettajalta vaadittavasta kelpoisuudesta säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998). Luokanopetuksena annettavaa evankelisluterilaisen tai ortodoksisen uskonnon opetusta antavalta henkilöltä edellytetään luokanopettajalta yleisesti vaadittavan kelpoisuuden lisäksi, että hänen suorittamiinsa peruskoulussa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaisiin opintoihin tai niitä vastaaviin aikaisempiin opintoihin kuuluu asianomaisen uskonnon opinnot tai että hän on suorittanut asianomaisessa uskonnossa muut yliopiston tutkintovaatimusten mukaiset, vähintään vastaavan laajuiset opinnot. Evankelisluterilaista tai ortodoksista uskonnon opetusta antavalta aineenopettajalta edellytetään aineenopettajalta yleisesti vaadittavan kelpoisuuden lisäksi vastaavalla tavalla, että hän on suorittanut aineenhallintaan vaadittavat asianomaisen uskonnon opinnot niitä koskevien vaatimusten mukaisesti.

Muuta kuin evankelisluterilaista tai ortodoksista uskontoa opettavalta henkilöltä edellytetään perusopetuksen opettajalta vaadittavan kelpoisuuden lisäksi asianomaisessa uskonnossa

suoritetut korkeakouluopinnot tai muulla tavalla hankitut riittävät tiedot ja asianomaisen uskonnon tuntemus [Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 21 a § (693/2003)].

Luokanopetuksena annettavaa elämäkatsomustietoa on kelpoinen opettamaan henkilö, jolla on kelpoisuusasetuksen 4 §:ssä säädetty luokanopettajan kelpoisuus. Opetussuunnitelman toteutumisen kannalta on perusteltua, että elämäkatsomustietoa opettaa ensisijaisesti luokanopettaja, jolla on perusopetuksessa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaisissa opinnoissa suoritetut elämäkatsomustiedon opinnot. Aineenopetuksena annettavaa elämäkatsomustietoa on kelpoinen opettamaan henkilö, jolla on kelpoisuusasetuksen 5 §:ssä säädetty aineenopettajan kelpoisuus.

Väliaikaisesti enintään vuoden ajan opetusta voi antaa henkilö, jolla on riittävä koulutus ja tehtävän edellyttämä taito. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin määrätä antamaan opetusta yli kuuden kuukauden ajaksi vain, jos tehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ei ole määräystä annettaessa saatavilla tai siihen on muu erityinen syy. (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 23 §.) Lähtökohtana tulee aina olla muodollisesti kelpoisten opettajien nimittäminen.

Opetuksen järjestäjä harkitsee ensisijaisesti, täyttääkö henkilö uskonnon ja elämäkatsomustiedon opettajalta vaadittavat kelpoisuusvaatimukset. Uskonnon opettajalta ei edellytetä opettavan uskonnon uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä, eikä jäsenyys toisessa uskonnollisessa yhdyskunnassa estä tehtävän hoitamista.

2. Katsomuskasvatus esiopetuksessa

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan esiopetus on eheytettyä opetusta, jonka lähtökohtana ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet. Esiopetukseen kuuluu lapsiryhmän yhteistä katsomuskasvatusta. Perusteiden mukaan esiopetuksen katsomuskasvatuksessa tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset. Tällä tarkoitetaan laajasti lasten elinpiirissä läsnä olevia ja lapsia koskettavia uskontoja ja katsomuksia. Uskonnottomuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Kasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on muun muassa auttaa lapsia ymmärtämään erilaisia perinteitä, tapoja ja käsityksiä.

3. Yhteiset juhlat esi- ja perusopetuksessa

Suomessa esi- ja perusopetuksessa on useita perinteisiä juhlia, kuten joulujuhla, kevätjuhla ja itsenäisyyspäivän juhla. Nämä yhteiset juhlat ovat perusopetusasetuksen (852/1998) 3 §:n 5 momentin mukaisia lukuvuoden päättäjäisiä ja muita yhteisiä tapahtumia, jotka ovat kaikille oppilaille tarkoitettuja (ks. EOAK/2186/2018). Nämä juhlat eivät voi olla uskonnollisia tilaisuuksia, eikä niille järjestetä vaihtoehtoisia tilaisuuksia. Opetuksen järjestäjät ja koulut päättävät tarkemmin juhlista ja niiden sisällöstä.

Yhteisiin juhliin voi sisältyä myös joitakin uskontoon viittaavia elementtejä. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan tällaiset juhlatraditiot ovat osa suomalaista

kulttuuria. Valiokunnan mietinnön mukaisesti juhlaan mahdollisesti sisältyvän yksittäisen virren laulamisen johdosta juhlaa ei voida uskonnollisen suvaitsevaisuuden nimissä pitää uskonnon harjoittamiseksi katsottavana tilaisuutena. Perustuslakivaliokunnan mukaan koulun perinteisiin juhliin voi sisältyä muitakin vastaavia sinänsä uskonnollista alkuperää olevia traditioita. (Perustuslakivaliokunnan mietintö 10/2002 vp. ja 2/2014 vp. ja 16/2021 vp.)

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua erilaisuuden kunnioittamiseen sekä vastuullisuuteen, yhteistyöhön ja toimintaan, joka edistää ihmisryhmien, kansojen, aatteiden, uskontojen ja kulttuurien välistä kunnioittamista ja luottamusta (Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 2 §:n 2 mom. 422/2012). Näiden tavoitteiden tulee olla lähtökohtana myös opetukseen liittyvän suomalaisen juhlaperinnön vaalimisessa ja kehittämisessä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on marraskuussa 2019 antamassaan ratkaisussa (EOAK/2186/2018) katsonut, että kun koulun joulujuhla on pidetty kirkossa, juhlassa on laulettu virsiä, esitetty jouluevankeliumi ja seurakunnan pappi on pitänyt puheen, juhla on merkittävä osin sisältänyt uskonnollista ainesta ja sitä on kokonaisuutena arvioiden pidettävä uskonnon harjoittamiseksi katsottavana tilaisuutena. Apulaisoikeusasiamies katsoi koulun menetelleen lainvastaisesti järjestämällä koulun joulujuhlan uskonnollisena tilaisuutena.

Perustuslakivaliokunnan ja eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen linjausten pohjalta tarkkaa rajaa uskontoon viittaavien elementtien sallitulle määrälle koulun yhteisissä juhlissa ei voida antaa, vaan asia jää opetuksen järjestäjän tai koulun harkittavaksi. Harkinnassa tulee kiinnittää huomiota juhlasta muodostuvaan kokonaisuuteen ja uskonnollisten elementtien osuuteen siinä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi lisäksi edellä mainitussa ratkaisussaan pitävänsä oppilaiden yhdenvertaisuuden, uskonnonvapauden sekä julkiselta vallalta uskontojen ja vakaumusten suhteen edellytettävän neutraaliuden ja tasapuolisuuden näkökulmasta lähtökohtaisesti ongelmallisena myös koulun lukukauden päättäjäisjuhlan järjestämistä kirkkosalissa. Kirkko on nimenomaan jumalanpalvelusten toimittamiseen tarkoitettu paikka (kirkkolain 14 luvussa tarkoitettu kirkollinen rakennus) ja siitä välittyy apulaisoikeusasiamiehen mukaan näin jo itsestään uskonnollisia merkityksiä.

Perustuslakivaliokunta otti mietinnössään (16/2021) kantaa koulun juhlien järjestämiseen kirkossa. Perustuslakivaliokunta linjasi, että koulun juhlan järjestäminen kirkossa ei sellaisenaan tee tilaisuudesta uskonnollista eikä sen sisällöstä uskonnon harjoittamista. Perustuslakivaliokunta toteaa, että kirkkotiloja käytetään tavanomaisesti erilaisiin ei-uskonnollisiin tilaisuuksiin kuten konsertteihin ja muihin esityksiin. Valiokunnan mielestä kirkkotilan tai muun uskonnollisen tilan käyttöä juhlaa järjestettäessä ei voida pitää lähtökohtaisesti perustuslainvastaisena. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa, että kirkkotilan tai minkä tahansa selvästi uskonnollisen tilan käyttöön juhlan pitopaikkana liittyy uskonnonvapauden, yhdenvertaisuuden ja julkisen vallan neutraalisuuden kannalta jännitteitä, jotka vaikuttavat myös esimerkiksi siihen, minkälaisista sisällöistä voidaan pitää hyväksyttävänä järjestettäessä opetukseen kuuluvia juhlia tällaisessa tilassa. Perustuslakivaliokunnan mukaan käytettäessä kirkkotilaa tai muuta uskonnollista tilaa koulun juhlien järjestämiseen on kokonaisuutena varmistettava siitä, että oppilaiden uskonnon ja omantunnon vapaus tulee yhdenvertaisesti turvatuksi.

Opetushallitus korostaa huolellisen harkinnan tärkeyttä, jos juhlia suunnitellaan järjestettäväksi uskonnollisissa tiloissa. Koulun yhteiset juhlat ovat tarkoitettut kaikille koulun oppilaille ja heidän huoltajilleen ja näin juhlien järjestelyissä, kuten juhlapaikan valinnassa, tulee pyrkiä siihen, etteivät järjestelyt rajaa ketään jäämään pois juhlasta vakaumukseen liittyvien syiden vuoksi.

Esi- ja perusopetuksen juhlat ovat osa opetusta ja toimintaa, johon oppilaiden tulee osallistua. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Koulun tulee tiedottaa oppilaiden huoltajille järjestettävistä tapahtumista ja niiden sisällöstä. Tarvittaessa huoltajien kanssa voidaan sopia oppilasta koskevista yksilöllisistä järjestelyistä, jos huoltaja ei halua oppilaan osallistuvan kaikkeen juhlaan kuuluvaan ohjelmaan. Järjestelyistä sovittaessa tulee ottaa huomioon oppilaan turvallisuus. Järjestelyt, kuten oppilaan siirtyminen toiseen tilaan osaksi aikaa, tulee toteuttaa hienotunteisesti ja mahdollisimman vähän huomiota herättävästi. Juhlaan sisältyville yksittäisille uskonnollisille elementeille ei tarvitse järjestää korvaavaa ohjelmaa tai toimintaa.

4. Uskonnolliset ja niille vaihtoehtoiset tilaisuudet

Opetuksen järjestäjät voivat päättää, järjestetäänkö esi- ja perusopetuksen yhteydessä uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia, kuten jumalanpalveluksia, uskonnollisia päivänavauksia tai muuta sisällöltään uskonnollista toimintaa. Uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset tulee järjestää erillään muusta toiminnasta.

Uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset sisältävät uskonnon harjoittamista. Perustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan uskonnon ja omantunnon vapautteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Viimeksi mainitun perusteella oppilasta ei voida velvoittaa osallistumaan jumalanpalvelukseen, uskonnolliseen päivänavaukseen tai muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen. Vapaus olla osallistumatta uskonnolliseen tilaisuuteen ja toimitukseen on riippumaton uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä. Näin ollen myöskään tiettyyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvia ei voida velvoittaa osallistumaan asianomaisen uskonnollisen yhdyskunnan tai opetuksen järjestäjän itse järjestämiin uskonnollisiin tilaisuuksiin ja toimituksiin. Toisaalta perustuslain 11 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole estää muiden positiivista uskonnon harjoittamisen vapautta. Opettajien virkavelvollisuuteen kuuluu valvoa oppilaita myös koulun järjestämissä uskonnollisissa tilaisuuksissa. Suositeltavaa kuitenkin on, ettei valvontatehtävään määrätä opettajaa vastoin tämän tahtoa.

Uskonnollisten tilaisuuksien ja toimitusten aikana on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vaihtoehtoisia ja mielekästä toimintaa (perustuslakivaliokunta 2/2014 vp). Opetushallituksen mielestä lähtökohtana tulee aina olla, että vaihtoehtoisia toimintaa on tarjolla. Vaihtoehtoisen toiminnan tulee olla, uskonnollista sisältöä lukuun ottamatta, luonteeltaan ja tavoitteiltaan mahdollisimman samankaltaista kuin siinä tilaisuudessa, jonka tilalla muuta toimintaa järjestetään. Vaihtoehtoisia tilaisuutta ei ole välttämätöntä järjestää samanaikaisesti uskonnollisen tilaisuuden kanssa, mutta järjestelyjen tulee olla oppilaiden kannalta tasapuolisia.

Esi- ja perusopetuksessa tulee huolehtia myös siitä, ettei uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä aiheudu oppilaalle leimautumista tai muita

haitallisia seuraamuksia. Olennaista on, että oppilaan huoltajalle jää todellinen ja aito vapaus valita, osallistuuko oppilas uskonnollista ainesta sisältäviin tilaisuuksiin (perustuslakivaliokunta 2/2014 vp). Tilaisuuksien sisällöstä tiedotettaessa riittää yleinen luonnehdinta siitä, mikä tilaisuus on kyseessä ja missä se järjestetään. Tilaisuuden tarkkaa sisältöä ei tarvitse avata ohjelmatasolla, mutta esimerkiksi mahdolliset yhteistyötahot on hyvä mainita.

Uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset tulee järjestää erillään muusta toiminnasta, ja ne tulee myös nimetä siten, että oppilaille ja huoltajille muodostuu oikea käsitys tilaisuuden tai toimituksen uskonnollisesta luonteesta. Esimerkiksi joulukirkkoa ei tule kutsua lukukauden päättäjäisjuhla tai koulun joulujuhla. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että vapaus olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen toteutuu myös käytännössä, esimerkiksi siten, että vaihtoehtoiset tilaisuudet järjestetään fyysisesti erillään. Erityisesti koulun työpäivään sijoitettavia uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia sekä niille vaihtoehtoista toimintaa harkittaessa tulee varmistua siitä, että niihin liittyvät käytännön järjestelyt voidaan toteuttaa siten, ettei oppilaiden yhdenvertainen kohtelu vaarannu ja ettei leimautumista aiheudu. Koululla on vastuu kaikkien eri toimintoihin osallistuvien oppilaiden turvallisuudesta.

Ratkaisussaan EOAK/1417/2019 eduskunnan apulaisoikeusasiamies on todennut, että se, että aamunavauksen pitäjänä toimii seurakunta ei väistämättä johda siihen, että tilaisuudessa olisi kyse uskonnon harjoittamisesta. Näkemys perustuu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöön, jonka mukaan järjestäjätahon oletettu tai todennettu taustamotiivi ei voi olla yksinomaisena perusteena tietyn teon tai tapahtuman arvioinnissa. Mikäli seurakunnan kanssa on sovittu, että seurakunnan pitämät aamunavaukset ovat yleishumanistisia ja kaikille oppilaille tarkoitettuja, ne eivät voi pitää sisällään uskonnonharjoittamista. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että koulun ulkopuoliset toimijat noudattavat opetuksesta annettuja määräyksiä ja ohjeita. Lisäksi näissä tapauksissa oppilaille ja kodeille on tärkeää tiedottaa siitä, että seurakunnan pitämät aamunavaukset ovat yleishumanistisia, eivätkä pidä sisällään uskonnonharjoittamista. (EOAK/1417/2019.) Samat periaatteet pätevät myös muiden uskonnollisten ja katsomuksellisten toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Opetuksen järjestäjä voi päätyä myös siihen, ettei koulun työsuunnitelmassa määriteltynä työaikana järjestetä uskonnollisia tilaisuuksia tai toimituksia. Tähän ratkaisuun tulee päätyä myös silloin, kun esimerkiksi koulun tilat tai henkilöstöressurit eivät käytännössä mahdollista järjestää uskonnollisia tilaisuuksia tai toimituksia taikka niille vaihtoehtoista ohjelmaa lakien ja näiden ohjeiden mukaisesti. Koulu voi tehdä yhteistyötä paikallisten seurakuntien ja uskonnollisten yhdyskuntien kanssa. Koulu voi sopia, että oppilaille ja näiden huoltajille tiedotetaan mahdollisuudesta osallistua vapaa-aikana uskonnollisten yhdyskuntien järjestämiin tilaisuuksiin.

5. Yhteistyö huoltajien kanssa ja henkilötietojen käsittely

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohdaksi on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus.

Koulu voi tarvittaessa pyytää oppilaan huoltajalta luotettavan selvityksen uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä tai oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan vastaavuudesta

opetettavan uskonnon kanssa. Tämän osalta riittää, että selvitys esitetään koululle. Selvitystä ei arkistoida.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan opetuksen järjestäjän tulee suunnitella koulussa annettava katsomusaineiden opetus ja muu katsomuksiin liittyvä toiminta ja uskonnolliset tilaisuudet siten, että toiminnan luonne on selvä oppilaille, heidän huoltajilleen, henkilökunnalle ja mahdollisille yhteistyökumppaneille. Tilaisuuksista ja tapahtumista tiedotettaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että oppilaat ja huoltajat voivat ymmärtää, onko kyse esiopetuksen katsomuskasvatuksesta / perusopetuksen katsomusaineiden opetuksesta, uskonnollisesta tilaisuudesta vai muusta tilaisuudesta (ks. EOAK/3017/2019).

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisuisaan EOAK/1609/2019 ja EOAK/1417/2019 kehottanut kouluja jatkuvasti ylläpitämään ja kehittämään uskontoon ja vakaumuksiin liittyvää yhteistyötä kotien kanssa, ottamaan näitä kysymyksiä esille oppilaiden kanssa ja kiinnittämään huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tiedottamiseen. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan esimerkiksi musiikkiluokkien kristillisiin tai muihin uskonnollisiin perinteisiin liittyvien konserttien toteuttamisessa tulee tehdä yhteistyötä sekä oppilaiden että kotien kanssa. Tässä yhteistyössä oppilaiden ja kotien on mahdollista tuoda esille maailmankatsomukselliset ongelmat, joita konsertista ja sen harjoittelusta voi aiheutua. Tällaisiin vakaumukseen liittyviin ristiriitatilanteisiin tulee suhtautua kunnioittavasti ja niiden selvittämiseen tulee etsiä kuhunkin tilanteeseen sopivia ratkaisuja. Tällaisten ratkaisujen etsiminen on perusteltua toteuttaa paikallisesti, tarvittaessa koulu- tai luokkakohtaisesti. Ratkaisujen perusteella oppilaita ei saa pakottaa tai painostaa toimimaan vakaumuksensa vastaisesti, esimerkiksi laulamaan virsiä. (EOAK/1609/2019; EOAK/1417/2019.)

Koska oppilaalla on huoltajan ilmoituksesta perustuslain 11 §:n 2 momentin nojalla mahdollisuus olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen, huoltajille toimitettavista tiedotteista on käytävä ilmi opetuksen yhteydessä järjestettävät uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset sekä niille vaihtoehtoinen toiminta. Uskonnollisten ja niille vaihtoehtoisten tilaisuuksien sisällöstä tulee antaa tietoa riittävällä tarkkuudella niin, että oppilaan huoltajalla on tosiasiallinen mahdollisuus ilmoittaa oppilaan osallistumisesta tapauskohtaisesti. Koulun on myös huolehdittava siitä, että tieto koulun uskonnollisista tilaisuuksista ja toimituksista sekä niille vaihtoehtoista toiminnasta saavuttaa huoltajat ja oppilaat riittävän ajoissa (EOAK/2186/2018).

Oppilaan huoltaja ilmoittaa, osallistuuko oppilas uskonnollisiin tilaisuuksiin ja toimituksiin vai niille vaihtoehtoiseen toimintaan. Huoltaja voi antaa ilmoituksen toistaiseksi kaikkien uskonnollisten tilaisuuksien osalta esimerkiksi esi- ja perusopetukseen ilmoittauduttaessa tai halutessaan asiasta voi ilmoittaa tapauskohtaisesti. Huoltaja voi muuttaa ilmoitustaan. Ilmoituksen muodon päättää opetuksen järjestäjä. Ilmoituksen jälkeen esi- ja perusopetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaan osallistuminen uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen taikka niille vaihtoehtoiseen toimintaan toteutuu huoltajan ilmoituksen mukaisena.

Ratkaisussaan EOAK/1609/2019 eduskunnan apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomiota siihen, että vaikka kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja uskonnonvapauslaki turvaavatkin huoltajille oikeuden varmistaa heidän omien uskonnollisten vakaumustensa mukainen kasvatusta, ei se tarkoita sitä, että lapsen oma vanhemmista itsenäinen uskonnon ja omantunnon vapaus

voitaisiin jättää täysin huomioimatta. Perus- ja ihmisoikeussäädökset turvaavat myös lapsille uskonnonvapauden, joka tulee huomioida lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Jos huoltaja ei tee ilmoitusta, koulun tulee kuulla oppilaan mielipidettä ja toimia sen mukaisesti. Viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä oppilaalla ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa. Jos oppilaan ja hänen huoltajansa näkemykset uskonnolliseen tilaisuuteen tai sille vaihtoehtoiseen ohjelmaan osallistumisesta poikkeavat toisistaan, koulu päättää oppilaan etu huomioon ottaen, kumman näkemyksen mukaan toimitaan.

Ilmoitusten käsittelyssä opetuksen järjestäjän tulee noudattaa henkilötietojen käsittelyä koskevia EU:n yleisen tietosuojasetuksen (2016/679) ja sitä täydentävän tietosuojalain (1050/2018) säännöksiä. Eduskunnan oikeusasiamiehen ennen tietosuojasetuksen voimaantuloa voimassa olleen henkilötietolain voimassaoloaikana antaman ratkaisun (EOAK/1825/2016) perusteella opetuksen järjestäjällä on oikeus käsitellä tilaisuuksiin ilmoittautumisiin liittyviä tietoja. Henkilötietojen käsittely tulee suunnitella etukäteen ja määritellä käsittelyn tarkoitus. Opetuksen järjestäjän tulee käsitellä henkilötietoja huolellisesti ja noudattaa hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 5 §:n mukaan lapsen huoltajat vastaavat pääsääntöisesti yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset. Koulunkäyntiin liittyvissä asioissa voidaan yleensä katsoa riittävän se, että toinen huoltajista on allekirjoittanut koululle osoitetut hakemukset ja lomakkeet. Taustalla on oletettava siitä, että huoltajat ovat keskenään sopineet asioista edellä todetun lain kohdan mukaisesti. Jos koululle on nimenomaisesti ilmoitettu tai koululla on muutoin tieto siitä, esimerkiksi yhteishuoltajuustilanteissa, että molemmat huoltajat haluavat tulla kuulluiksi, toimitaan tämän mukaisesti. Jos huoltajien näkemykset poikkeavat toisistaan, koulun tulisi tällöin ensisijaisesti ohjata huoltajat sopimaan asiasta keskenään. Jos sopimusta ei saada aikaan, olemassa olevan tilanteen säilyttämistä ja oppilaan edun turvaamista voidaan pitää lähtökohtana koulun päätöksenteossa.

6. Opetuksen järjestäjän ja koulujen vastuu tämän ohjeen mukaisesta toiminnasta

Opetuksen järjestäjä vastaa, että näissä ohjeissa tarkoitettu opetus sekä koulun yhteiset juhlat ja uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset suunnitellaan ja järjestetään lainsäädännön mukaisesti. Opetuksen järjestäjä voi esimerkiksi opetuksen järjestämisestä vastaavassa toimielimessä päättää joistakin yhteisiä juhlia sekä uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia koskevista järjestäjäkohtaisista linjauksista, joita sen kouluissa tulee noudattaa. Opetuksen järjestäjän tulee myös valvoa, että koulut noudattavat lainsäädäntöä ja järjestäjäkohtaisia linjauksia.

Koulussa rehtori on kokonaisvastuussa koulun toiminnasta ja osana sitä opetuksen sekä koulun muun toiminnan järjestämisestä lainsäädännön, opetussuunnitelman ja järjestäjäkohtaisten päätösten ja linjausten mukaisesti. Rehtorin tulee perehdyttää koulunsa opettajat näihin ohjeisiin ja valvoa, että opettajat toimivat säännösten, määräysten ja paikallisten päätösten mukaisesti.

Rehtorit, opettajat ja muut julkista valtaa käyttävät työntekijät toimivat virkavastuulla, mikä merkitsee korostettua velvollisuutta lainsäädännön ja opetussuunnitelman noudattamiseen.

7. Lopuksi

Esi- ja perusopetuksessa toteutettavilla yhteisillä tapahtumilla ja juhlilla edistetään oppilaiden ja henkilöstön yhteenkuuluvuutta ja vahvistetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria.

Perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaisesti perustuslaista tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännöstä ei johdu vaatimusta poistaa koulun toiminnasta kaikkea uskontoon viittaavia elementtejä sisältävää ainesta. Pitkälle viety uskonnollista alkuperää olevien perinteiden välttäminen ei valiokunnan mukaan myöskään edistä uskonnollista suvaitsevaisuutta. Sen sijaan koulujen toiminnassa ja niitä koskevassa ohjauksessa on valiokunnan mukaan tärkeää ottaa huomioon keskeiset Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännöstä ilmenevät periaatteet, kuten indoktrinaation kieltö, julkisen vallan neutraalisuuden vaatimus sekä uskonnollinen suvaitsevaisuus ja moniarvoisuus. (Perustuslakivaliokunnan mietintö 2/2014 vp.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana on se, että oppilaita osallistetaan ensimmäisestä luokasta lähtien pohtimaan ja suunnittelemaan koulun toimintaa, mukaan lukien koulun juhlit ja muut tapahtumat. Myös esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan lapsille annettava mahdollisuus osallistua oppimisympäristöjen rakentamiseen sekä edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Esi- ja perusopetuksessa toteutuvan toimintakulttuurin osalta on tärkeää, että oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen, yhteistyöhön ja yhteisöllisyyteen. Esiopetuksessa vahvistetaan lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja arvostaa erilaisuutta niin historiallisesta, eettisestä kuin katsomustenkin näkökulmista. Perusopetuksen arvoperustaan kuuluu kulttuurisen moninaisuuden näkeminen rikkautena. Perusopetuksessa eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Koulun toiminta, kuten oppitunnit, juhlit, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Koulun toiminta tulee järjestää siten, että se tukee oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehittymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita.

Pääjohtaja

Minna Kelhä

Johtaja

Jarkko Niiranen

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen asianhallintajärjestelmässä.